

Rózsa Sándor fényképe

1813.július 10. Rösztke -1878. november 22. Szamosújvár

Rózsa Sándor szabadcsapata

Bálint Miklós Bendegúz elbeszélő költeménye

Nyugat felől felhők gyűlnek,
szép Hazánkban egyesülnek.
A pusztán már vihar tombol,
s féktelenül fákat roncsol.

Több száz éves eredetűt,
egészséges gyökérzetűt.
Az egyiket kicsavarja,
másikat a földre csapja.

Folyik a harc, dulakodás,
erőszakkal szembenállás.
Küzdenek a vad elemek,
s vajúdnak az évezredek.

*

Szél forgácsa felkap egy hírt,
Rózsa betyár levelet írt.
A címzettje Kossuth Lajos,
a kérelme alázatos.

„Az én nevem Rózsa Sándor,
megbotlottam már néhányszor.
Betyár vagyok, útonálló,
úri népet molesztáló.

Kegyess bocsánatát kérem,
jóváteszem minden vétkem!
A bűneim szánom-bánom,
szolgálatommal megváltom.

Hadd harcoljak a csatákban,
a szabadság oltalmában!
Jönne velem vagy száz kemény,
napbarnított szilaj legény.

Megváltozom gyökeresen,
vétkemet jóváteszem.
Ha csalódna, sújtson végzet,
legyen sorsom az enyészet!”

Kossuth Lajos meglepődött,
s egy órán át tépelődött.
Betyár és a Honszerelem,
túltesz minden képzeleten!

Ám az esélyt meg kell adni,
senkit sem kell megtagadni.
Küzdjön, s nyerjen bocsánatot,
gyakoroljon alázatot!

„Hallja szavam Rózsa betyár,
tegyük fel, hogy nem szószátyár.
Magyar Honban nagy a veszély,
így önnek is jár egy esély.

Az eljárást felfüggesztjük,
s ha úgy látjuk, megszüntetjük.
Mától járjon helyes úton,
a tetteivel példát nyújtson!”

*

Futótűzként terjed a hír,
s célba talál, akár a nyíl.
Örvendez a puszták népe,
számba veszik őt is végre!

Buzog bennük a tetterő,
az ellenség legyőzhető.
S lehet halni a Hazáért,
az éltető szabadságért!

Formálódik betyársereg,
senki többé nem kesereg.
A bizalom szárnyakat ad,
szíven Honszerelem fakad.

S hamarjában százötvenen,
összegyűlnek önkéntesen.
Elszántak mind, lovon ülnek,
s felajánlják életüket.

Arcuk barna, naptól fénylik,
árnyékukat most átlépik.
Előttük az öntisztulás,
bűnös-léttől szabadulás.

Az úri nép fellélegzik,
az örömhírt megünneplik.
A rettegés elcsitulhat,
minden polgár megnyugodhat.

A fiúkat besorozzák,
s a harcmódot gyakorolják.
Az elvárás vasfegyelem,
rendbontónak nincs kegyelem!

Partecsics őrnagy a főnök.
„Csatában születnek hősök.”
Hallgatnak a bölcs szavára,
mindenkire van hatása.

Öltözetük: pörge kalap,
lobogós ing, ’mely szép darab.
Sötétkék a ruhák színe,
hogy a kedvet felderítse.

A gatyájuk hasonlatos,
gyűrődésnél árnyalatos.
Posztódozmány és fehér szűr,
a fehérség ettől szédül.

Változatos a fegyverük,
'melytől heves lélegzetük.
Két-két pisztoly oldalukon,
s huszárkard a derekukon.

Fürgén táncol a karikás,
melytől éled vitalitás.
Minden betyár jól kezeli,
lovast lováról leszedi.

Csikós ember készítette,
s gondosan feldíszítette.
Cserget vele nappal sokat,
s száguldnak a tüzes lovak.

Az ostorszíj, ha elcsattan,
hullámot ver lankadatlan.
Hangrobbanás következik,
sok legény így hetvenkedik.

Az ellenség majd fél tőle,
s elillan az öntelt gögje.
Mert ha szára eltalálja,
ráfonódik a nyakára.

S ha szárvégen ólomgomb van,
fájdalmat is okoz nyomban!
Felülmúló képzeletet,
halálosat, végzeteset!

Rózsának van karabélyá,
melynek jó az irányzéka.
Különleges, mert négycsövű,
míves munka, mily gyönyörű!

Szerbek ellen irány délre,
s odaérnek estebédre.
Ám az élet dögunalom,
kétség támad ép tudaton.

„Feladatunk itt védelmi,
harcra jöttünk, nem kémkedni.
Küldjenek a csataterre,
az ellenség közelébe!”

Rózsa betyár így háborog,
míg a dühe elpárolog.
Másnap futár hozza a hírt,
csataterre az út megnyílt.

Beteljesült óhajtása,
Strázsán az ellenség várja.
S dúlnak véres ütközetek,
melyet őriz emlékezet.

„A legénység verhetetlen,
s találékony helyzetekben.
Üldözik a felkelőket,
’kik módfelett meglepődnek.

Rózsa Sándor élen száguld,
melléje a Kaszás társul.
Munkájuk most akad tucat,
mulattatják a Hadurat.

A harcmezőn átsuhannak,
bohóckodnak ámulatnak.
S mint a róka zsákmányolnak,
borittasan trágárkodnak.

Az ostorral bőkezűen,
csattintanak szakszerűen.
Az ellenség sora bomlik,
pániktól a morál romlik.”

Damjanich lejegyzeteli,
s gyorsfutárral ezt jelenti:
„Érdemes a kegyelemre,
jöjjön élte egyenesbe!”

Rózsa Sándor jeleskedett,
s az OHB* kegyelmezett.
Szamba vette a tényeket,
a felsorolt jó érveket.

„Vitézsége tartós legyen,
rajta tartom majd a szemem!”
Írja Kossuth bizakodva,
döntésüket igazolva.

*

Honszerelem lobogása,
rávetül a boldogságra.
Rózsa Sándor megnyugodott,
s a jövőbe kapaszkodott.

Nehéz szíve felengedett,
fáradt teste emelkedett.
Lelke mélyén mindig jó volt,
ott megbújva Jézus trónolt.

Kereste az igazságot,
kívánta a szabadságot.
Gyűlölte a gazdagokat,
azért rabolt tőlük sokat.

Ha látott egy elesettet,
tért nyitott a szeretetnek.
Így volt ez a harc mezején,
a borzalom mély tengerén.

A védtelent nem bántotta,
„Ne féljete!” Ezt suttogta.
A gyermeknek pusztit adott,
s ételt, amivel jóllakott.

Látták lelke gyöngédségét,
elesetten szenvedését.
Betyár volt, ám emberséges,
ugyanakkor közbüntényes.

Harcban megállta a helyét,
nem kereste senki kegyét.
Szigorú volt, könyörtelen,
bíraskodott önkényesen.

Egy legénye fosztogatott,
szegény asszonyt károsított.
A helyszínen elítélte,
s azon nyomban kivégezte.

Szem lesütve, szájon tapasz,
sehonnan sincs semmi panasz.
Így megy ez két-három hétig,
s a drága Hont bátran védik.

Ám a fegyelem igája,
dönti őket rabigába.
S mutatkozik új jelenség,
kitör rajtuk egy betegség.

Amely idült és pusztai,
nevét fájó kimondani.
Felébredt a rablás vágya,
formálódik újabb dráma.

Ez nem más, mint tragédia,
célát tévesztett energia.
Hiszen véres és garázda,
árnyat vet a szép Hazánkra.

Mert a magyar hadviselés
támadásra védekezés.
Kíméletes, jól átgondolt,
körültekintő, megfontolt.

A legények ezt nem tudják,
s fejüket homokba dugják.
És fellángol szenvedélyük,
testet ölt a gyengeségük.

Ahol tudnak fosztogatnak,
embereket mészárolnak,
köztük ártót és ártatlant,
s felgyújtanak pár ingatlant.

Vetter tábornok ezt látja,
s mered szeme, üvölt szája.
S Damjanichot utasítja;
„A fegyelmet biztosítsa!”

*

Bogsánra kerül a csapat,
s Asbóth Lajos keze alatt,
Appel tábornokkal csatáz,
aki osztrák, s minket gyaláz.

Bogsán végre magyar kézben,
az osztrákra nézve szégyen.
Appel mégsem nyugszik bele,
s tovább lángol harci heve.

Két hét telik, s újra itt van,
szurony hegyén napfény villan.
Négyszázadnyi katonával,
és kétezer vad oláhval.

A csapatunk egy hatoda,
mégis történik egy csoda!
Négy órán át védekezünk,
s felujjongunk, hurrá, győztünk!

A november feleződik,
a harci kedv mégsem törik!
S Resiczánál, a vasgyárnál,
az osztrák had újból hátrál!

Asbóth Lajos mégis bosszús,
az égbolt is vértől borús.
Ezeres a bánat része,
ott az oláh vajda fészke!

A kis falu most hatalmas,
hangzavartól borzadalmas!
S gyűl a felkelőknek zöme,
a gyűlölet rút ördöge.

Innen indulnak rabolni,
s orvul magyart legyilkolni.
Támadásuk védhetetlen,
ez már aztán túrhetetlen!

Asbóth Rózsát utasítja,
s harcmórból kiokítja:
„Induljatok Ezeresre,
s csapjatok az emberekre!

Ám életet kíméljete,
ne hozzátok ítéletet!
Vezéreljen az értelem,
és a jogos önvédelem!

Minden fegyvert el kell venni,
minden vezért le kell fogni!
S hozzátok a táborunkba,
ne süllyedjél kárhozatba!”

Nesze neked Rózsa betyár,
a Te időd végképp' lejár!
Garantált a pusztulásod,
borítékolt elmúlásod!

Rózsa Sándor megértette.
„Úgy lesz minden!” Megígérte.
S éjfél után indul nyomban,
ötven fővel csendben, sorban.

Fenn a sápadt hold is alszik,
szuszogása sem hallatszik.
Sötét az éj, félelmetes,
távolban a célegyenes.

*

Lovak szája nyálzik-habzik,
faluszélen épp pitymallik.
Pihen a lét a házakban,
ártó lélek és ártatlan.

Felkelőknek hada tétlen,
szalmán hever szerte-széjjel.
Álomittas kábulatban,
négyes-ötös társulatban.

Három őrszem a tűz körül,
a többtől elkülönül.
Tömény szesztől ég a gyomruk,
ismeretlen még a sorsuk.

Itt már nincs mit mérlegelni,
le kell őket fegyverezni!
Ez a jelölt feladatuk,
óvatos a mozdulatuk.

Az egyik őrszem felriad,
s ébreszti a másodikat.
A harmadik fegyvert ragad,
ám hanyatlak az akarat.

Mind a hárman hasra dőlve,
merednek a fagyos földre.
Nyakuk metszve, folyik vérük,
éberségért ez a bérük.

„Sarkantyúzzuk meg a lovat,
s úzzuk el az oláhokat!”
Kiált Sándor, s egyet cserdít,
s ötven ostorszár rázendít.

Szélvihar van, fergeteges?
Tápázkodik a sok tetves.
S szalad, mint nyúl, ki merre lát,
hagyva fegyverét és lovát.

„Ébredjete, pucoljatek,
a hágón túl szaladjatek!
Nem változott a lényete, k,
többé vissza ne térjete!”

Lám, a magyar lovagias,
mindenkivel udvarias.
A betyár is engedelmes,
ellenséggel emberséges.

A felkelők menekülnek,
s erdő ölén elterülnek.
Élve vannak, ám kifosztva,
a fegyverük elorozva.

*

Csendesül a riadalom,
s felzendül az imamalom.
A kis falu jámbor népe,
esdve néz a magas égre.

Mindannyian letérdelnek,
irgalomban reménykednek.
Elöl van az oláh pópa,
s pópa előtt lován Rózsa.

„Magyar vitéz szépen kérlek,
kíméld meg e kicsiny fészket!
Embereim ártatlanok,
s akárcsak Ti, áldozatok.

A bűnösök nem itt vannak,
mint a kámfor elillantak.
Mi a Honhoz hűek vagyunk,
elszakadni nem akarunk.”

Szólt a pópa esdekelve,
lojalitást emlegetve.
Pedig arról biztos hallott:
„Több ezer a magyar halott.”

Októberben szervezeten,
magyart öltek leplezetten!
A fürtelem kitudódott,
s kapcsolatunk roncsolódott.

„A népirtás nem műfajunk,
sokkal ősbibb a mi fajunk,
mintsem elégtételt vegyünk,
megbocsájtás a fegyverünk.”

Szólal Rózsa győztes hangján,
szürke szőrzet nyugszik arcán.

Magabiztos, emelkedett,
s mint jó vezér fegyelmezett.

„Állj fel pápa, ne térdepelj,
hanem kérdésekre felelj!
A vezérek hol lapulnak,
melyik putriban aludnak?”

„Szerintem elmenekültek,
talán meg is sebesültek.
Nem lehetnek innét messze,
egy sebzett test nagyon gyenge.”

„A kérdésre felelj pápa,
vagy ököllel verlek orrba!
Adjad ki a vezéretet,
s a holnapot megélheted!”

„Uram ne bánts, én tús vagyok,
többet neked nem mondhatok!
Népem háborúnak fogja,
s a népeddel egy a sorsa.”

„Hallom bölcs vagy és jól érvelsz,
s amint látom most is térdelsz.
A modorod alázatos,
néped iránt áldozatos.

Ám bosszant az időhúzás,
s lesz itt hamar törés-zúzás,
ha nem bújnak elő gyorsan,
felgyújtom a falut nyomban!”

Rózsa bosszús, hangja tüzes.
„Most légy csikós nagyon ügyes!
Kapjuk el a felbujtókat,
'kik falak közt meghúzódnak!”

Bosszantó e megalázás,
több száz éves szembenállás.
A haragnak nagy a láza,
s benyitnak sok roskadt házba.

Odabentről lövés csattan,
csikós pördül, mint a vadkan.
Lába rogyan, hátra esik,
meredt szemeit lefedik.

A gyilkosát kivonszolják,
s azon nyomban felkoncolják.
A többi is védekezik,
s méltó halálukat lelik.

S elszabadul az indulat,
az ördög most ezen mulat!
A futkosót kaszabolják,
a pópát meg körbefogják.

Megragadják, ráncigálják,
s miseruháját ráadják.
Majd könnyedén megemelik,
s ló hátára felhelyezik.

Az oláh pap kapálódzik,
s ahogy csak tud, kapaszkodik.
Fordítva ül a nyeregben,
siralmas e jelenetben!

Riadtan néz, gyermetegen,
s vágat a ló szélsebesen.
Egyik csikós egyre hajtja,
s farát kardjával piszkálja.

A többiek hadonásznak,
s mint gyerekek hahotáznak.
A pisztollyal durrogtatnak,
s jó nagyokat kurjongatnak.

Közben folyik az öldöklés,
ördög általi ösztönzés.
E cselekvés bűn, s esztelen,
hisz' a fele fegyvertelen!

A Kaszás most nem válogat,
harminchét fő az áldozat!
A harcmódor elkorcsosult,
a küldetés kudarcba fúlt!

Aki térdel, s imádkozik,
senki által nem bántódik.
Irgalomra ébresztenek,
s egytől-egyig sértetlenek.

Ez a helyzet ingoványos,
a vérfürdő valóságos.
s harácsolnak kény-kedvükre,
mindannyiunk szégyenére.

*

„A csikósok elvadulnak,
s a vidéken dúlnak-fúlnak.
Véreinket is rabolják,
a javakat elpusztítják.

Élnek, mint a veszett ebek,
keményedett zord elemek.
Átlényegült állatsorda,
csak a Rózsa emberforma.”

Küldi Asbóth jelentését,
harcú létük elemzését
ecseteli, kielemezi,
s a legvégén kiemeli:

„Ez nem más, mint zsványecsapat,
csak rabolnak, nem nyugszanak!
Kérem fentről gondoskodni,
s ezt a csühhét feloszlatni!”

Kossuth Lajos intézkedik,
és írásban rendelkezik:
„Induljanak haza nyomban,
lovak hátán fürgén, gyorsan!”

Karácsony a szereteté,
s közelednek hazafelé.
A jövőjük még sejtelmes,
Csongrád s Csanád népe csendes.

*

E történet tanulságos,
s egyedien sajátos.
A megszokás igen nagyúr,
a rablóból nem lesz pandúr!

Rózsa viszont megváltozott.
botránkozást nem okozott.
Kéjvágyból Ő sohasem ölt,
a tartása mindig fennkölt.

Mégis előállították,
s rendbontással megvádolták.
Észérvekkkel védekezett,
tisztelességgel viselkedett.

Vitéz volt a helyzetekben,
senkivel sem volt kegyetlen.
Kossuth tudta, s értékelte,
s a vád alól felmentette.

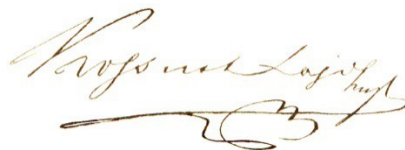
„Minden kérést teljesített,
a harctéren lelkesített.
Helytállásból példát adott,
védekezett és támadott.

Végleges a megbocsájtás,
hamis minden szemrehányás.
Éljen tiszta, szép életet,
s gyakoroljon erényeket!”

*

Budapest, december 15. 1848.

A honvédelmi bizottmány:

A handwritten signature in brown ink, reading 'Kossuth Lajos' with a flourish underneath.

Kossuth Lajos
elnök.

OHB = Országos Honvédelmi Bizottmány

<https://www.youtube.com/watch?v=-TngGkIR0lw>